

Предварителна оценка на риска от наводнения

Западнобеломорски район за басейново управление

Приложение 7: Критерии и прагове за определяне на потенциални неблагоприятни последици от бъдещи наводнения според чл. 4.2.(г) от ДН

Март 2021

СЪДЪРЖАНИЕ

1. <u>ВЪВЕДЕНИЕ</u>	3
2. <u>КРИТЕРИИ И ПРАГОВЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА БЪДЕЩИ НАВОДНЕНИЯ С ПОТЕНЦИАЛНИ НЕБЛАГОПРИЯТНИ ПОСЛЕДИЦИ</u>	5
3. <u>ОПРЕДЕЛЯНЕ НА БЪДЕЩИ НАВОДНЕНИЯ СЪС ЗНАЧИТЕЛНИ ПОТЕНЦИАЛНИ НЕБЛАГОПРИЯТНИ ПОСЛЕДИЦИ</u>	10

1. Въведение

Директивата за наводненията (ДН) разглежда влиянието на неблагоприятните потенциални последици от бъдещи наводнения в няколко аспекта - човешкото здраве, стопанската дейност, околната среда и културното наследство. Целта е определяне на бъдещи наводнения със значителни потенциални неблагоприятни последици. Това става чрез набор от критерии, които са въпрос на избор на всяка държава членка. Значимостта се определя за всяка от основните категории - човешкото здраве, стопанската дейност, околната среда и културното наследство.

В Р България начинът на определянето на значимостта на потенциалните неблагоприятните последици от бъдещи наводнения е дефиниран в Методиката за предварителна оценка на риска от наводнения от 2020 година. Методиката стъпва върху основите заложи в ДН, а именно четирите аспекта – човешко здраве, стопанска дейност, околна среда и културно наследство. По отношение на оценката на значимостта в нея са разработени критерии и индикатори. Те отразяват съвременните виждания за показателите, измерващи риска от бедствия, в частност от наводнения, заложи в Рамката за намаляване на риска от бедствия от Сендай (2015 - 2030)¹. От друга страна са съобразени със структурата на информацията в Р България, най-вече по отношение на класификацията на икономическите дейности², обезпечеността с информация за елементите на риск, основно свързана с националните регистри и данните за наводнения събирани в страната. Големия брой и разнообразието на определените критерии и индикатори цели всеобхватно представяне и изследване на различните аспекти на наводненията в страната, което е и смисълът на предварителната оценка на риска от наводнения (ПОРН).

За определяне на значимостта на потенциалните неблагоприятните последици от бъдещи наводнения, Методиката за предварителна оценка на риска от наводнения от 2020 година предлага използването на следната йерархична структура от елементи: **категория > подкатегория > критерий > индикатор**.

Категорията е елемент от най-високо ниво и представя основните аспекти, в които и ДН разглежда неблагоприятните последици, а именно човешко здраве, стопанска дейност, околна среда и културно наследство.

Подкатегорията е елемент от второ ниво, който използва и ДН за обозначаване на типовете неблагоприятни последици в рамките на всяка категория. Ролята на този елемент е свързана с прецизиране на видовете последици, които трябва да бъдат разгледани във всяка категория. Списък с използваните категории и подкатегории е представен в Таблица 1.

Таблица 1: Списък на използваните категории и подкатегории за описание на значимостта на бъдещи наводнения.

Категория	Подкатегория
-----------	--------------

¹ Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015 - 2030, 2015

² Национален статистически институт, Класификация на икономическите дейности (КИД - 2008), София, 2008 г.

Човешко здраве	Човешко здраве
	Общество
Стопанска дейност	Недвижимо имущество
	Инфраструктура
	Стопанска дейност от първичен сектор
	Стопанска дейност от вторичен и третичен сектор
Околна среда	Състояние на водните тела
	Защитени територии*
	Замърсяване с опасни вещества
	Други неблагоприятни последици върху околната среда
Културно наследство	Културни ценности

* Под понятието „защитени територии“ се разглеждат всички територии, обявени за опазване на околната среда в контекста на различни нормативни документи, в т.ч. Закона за защитените територии, Закона за биологичното разнообразие, Закона за водите и др.

Критерият се използва за оценка на специфичен тип неблагоприятни последици в рамките на дадена подкатегория. В Методиката за предварителна оценка на риска от наводнения от 2020 година за всяка подкатегория са определени един или повече критерия в зависимост от тематичния ѝ обхват, нивото на изученост и наличието на информация.

Индикаторът е средство за измерване/оценка на критерия. Един критерий може да има един или повече индикатори. Различните индикатори могат да измерват различни аспекти на критерия.

Подробна информация за същността на критериите за определяне на наводнения със значителни неблагоприятни последици е налична в Приложение 4: Критерии и прагове за определяне на наводнения със значителни неблагоприятни последици от Методиката за предварителна оценка на риска от наводнения от 2020 година:

<https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/filebase/Water/PURN/PURN%202022-2027/Methodika.pdf>

Подробният алгоритъм за определяне на бъдещи наводнения с потенциални неблагоприятни последици е наличен в Приложение 3: Бъдещи наводнения с потенциални неблагоприятни последици, според чл. 4.2.(г) от Директивата за наводненията, от Методиката за предварителна оценка на риска от наводнения от 2020 година:

<https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/filebase/Water/PURN/PURN%202022-2027/Methodika.pdf>

2. Критерии и прагове за определяне на бъдещи наводнения с потенциални неблагоприятни последици

Праговете за наводнения със значителни неблагоприятни последици се използват за оценка на индикаторите. Стойността на всеки индикатор се приравнява към съответните прагови стойности и се определя крайната му оценка в 3-степенна скала: ниска, средна и висока. Праговете за степените на значимост са валидни за неблагоприятни последици настъпили в едно **населено място**.

Код	Индикатор	Мерна единица	Нисък	Среден	Висок
	КАТЕГОРИЯ „ЧОВЕШКО ЗДРАВЕ“ подкатегория „Човешко здраве“				
FF_HH_01	критерий: Потенциално засегнати хора				
FF_HH_01_01	Брой потенциално засегнати хора	брой	до 30	30 - 150	над 150
	КАТЕГОРИЯ „ЧОВЕШКО ЗДРАВЕ“ подкатегория „Общество“				
FF_HH_02	критерий: Потенциално прекъсване на дейността на обществени услуги				
FF_HH_02_01	Брой потенциални прекъсвания на дейността на обществени услуги*	брой	до 2	2 - 5	над 5
	* Разглежданите видове обществени услуги са: <ul style="list-style-type: none"> - Здравни услуги; - Образователни услуги; - Услуги по производство и разпределение на електрическа, топлинна енергия и природен газ; - Транспортни услуги; - Информационни и комуникационни услуги; - Водоснабдителни услуги; - Канализационни услуги; - Услуги по управление на отпадъците; - Услуги предоставяни от органите на местното самоуправление и публичната администрация; - Услуги предоставяни от службите за реакция при извънредни ситуации; - Услуги, осигуряващи защита на населението. 				
	КАТЕГОРИЯ „СТОПАНСКА ДЕЙНОСТ“ подкатегория „Недвижимо имущество“				
FF_EA_01	критерий: Преки икономически загуби - жилищни имоти				

FF_EA_01_01	Брой потенциално засегнати жилищни сгради	брой	до 10	10 - 50	над 50
FF_EA_02	критерий: Преки икономически загуби – стопански имоти				
FF_EA_02_01	Брой потенциално засегнати стопански сгради	брой	до 5	5 - 20	над 20
КАТЕГОРИЯ „СТОПАНСКА ДЕЙНОСТ“ подкатегория „Инфраструктура“					
FF_EA_03	критерий: Потенциално засегнати инфраструктурни обекти и съоръжения				
FF_EA_03_01	Брой потенциално засегнати здравни заведения	брой	1	2 - 5	над 5
FF_EA_03_02	Брой потенциално засегнати учебни заведения	брой	1	2 - 5	над 5
FF_EA_03_03	Брой потенциално засегнати съоръжения за производство и разпределение на електрическа, топлинна енергия и природен газ	брой	1	2 - 5	над 5
FF_EA_03_04	Брой потенциално засегнати транспортни съоръжения	брой	до 5	6 - 10	над 10
FF_EA_03_05	Брой потенциално засегнати информационни и комуникационни съоръжения	брой	до 5	6 - 10	над 10
FF_EA_03_06	Брой потенциално засегнати водоснабдителни съоръжения	брой	1	2 - 5	над 5
FF_EA_03_07	Брой потенциално засегнати канализационни съоръжения	брой	1	2 - 5	над 5
FF_EA_03_08	Брой потенциално засегнати съоръжения за управление на отпадъците	брой	1	2 - 5	над 5
FF_EA_03_09	Брой потенциално засегнати обекти на местното самоуправление и публичната администрация	брой	1	2 - 5	над 5
FF_EA_03_10	Брой потенциално засегнати обекти на службите за реакция при извънредни ситуации	брой	1	2 - 5	над 5

FF_EA_03_11	Брой потенциално засегнати защитни съоръжения	брой	1	2 - 5	над 5
КАТЕГОРИЯ „СТОПАНСКА ДЕЙНОСТ“ подкатегория „Стопанска дейност от първичен сектор“					
FF_EA_04	критерий: Потенциално засегнати обекти в земеделието				
FF_EA_04_01	Площ на потенциално засегнатата земеделска земя	дка	до 1000	1000 - 6000	над 6000
FF_EA_04_02	Брой на потенциално засегнати животновъдни стопанства	брой	1	2 - 3	над 3
FF_EA_04_03	Площ на потенциално засегнати гори	дка	до 2000	2000 - 10,000	над 10,000
FF_EA_04_04	Брой потенциално засегнати съоръжения за рибарство и аквакултури	брой	1	2 - 3	над 3
FF_EA_05	критерий: Потенциално засегнати обекти в добивната промишленост				
FF_EA_05_01	Брой потенциално засегнати съоръжения в добивната промишленост	брой	1	2 - 3	над 3
КАТЕГОРИЯ „СТОПАНСКА ДЕЙНОСТ“ подкатегория „Стопанска дейност от вторичен и третичен сектор“					
FF_EA_06	критерий: Потенциално засегнати обекти във вторичен и третичен сектор				
FF_EA_06_01	Брой потенциално засегнати обекти и съоръжения в сектор „Строителство“	брой	1	2 - 3	над 3
FF_EA_06_02	Брой потенциално засегнати обекти и съоръжения в сектор „Търговия; Ремонт на автомобили и мотоциклети“	брой	1	2 - 3	над 3
FF_EA_06_03	Брой потенциално засегнати обекти и съоръжения в сектор „Хотелиерство и ресторантьорство“	брой	1	2 - 3	над 3
FF_EA_06_04	Брой потенциално засегнати обекти и съоръжения в сектор „Финансови и застрахователни дейности“	брой	1	2 - 3	над 3

FF_EA_06_05	Брой потенциално засегнати обекти и съоръжения в сектор „Операции с недвижими имоти“	брой	1	2 - 3	над 3
FF_EA_06_06	Брой потенциално засегнати обекти и съоръжения в сектор „Професионални дейности и научни изследвания“	брой	1	2 - 3	над 3
FF_EA_06_07	Брой потенциално засегнати обекти и съоръжения в сектор „Преработваща промишленост“	брой	1	2 - 3	над 3
FF_EA_06_08	Брой потенциално засегнати обекти и съоръжения в сектор „Административни и спомагателни дейности“	брой	1	2 - 3	над 3
FF_EA_06_09	Брой потенциално засегнати обекти и съоръжения в сектор „Култура, спорт и развлечения“	брой	1	2 - 3	над 3
КАТЕГОРИЯ „ОКОЛНА СРЕДА“ подкатегория „Защитени територии“					
FF_ENV_01	критерий: Потенциално засегнати защитени територии				
FF_ENV_01_01	Потенциално засегнати защитени територии според ЗЗТ	да/не	не	не	да
FF_ENV_01_02	Потенциално засегнати защитени зони от Natura според ЗБР	да/не	не	не	да
FF_ENV_01_03	Потенциално засегнати зони за защита на водите по чл. 119а от ЗВ	да/не	не	не	да
КАТЕГОРИЯ „ОКОЛНА СРЕДА“ подкатегория „Замърсяване с опасни вещества“					
FF_ENV_02	критерий: Потенциално замърсяване с опасни вещества				
FF_ENV_02_01	Потенциално засегнати предприятия, работещи с опасни вещества	брой	0	1	над 1

	КАТЕГОРИЯ „ОКОЛНА СРЕДА“ подкатегория „Други неблагоприятни последици върху околната среда“				
FF_ENV_03	критерий: Потенциално влошаване на състоянието на почвите				
FF_ENV_03_01	Площ на потенциално наводнени земеделски земи	дка	до 2000	2000 - 10,000	над 10,000
	КАТЕГОРИЯ „КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО“ подкатегория „Културни ценности“				
FF_CH_01	критерий: Потенциално засегнати културни ценности				
FF_CH_01_01	Потенциален брой разрушени или повредени недвижими културни ценности със световно и национално значение	брой	0	0	1

3. Определяне на бъдещи наводнения със значителни потенциални неблагоприятни последици

ПОРН изисква определянето на бъдещи наводнения с потенциални неблагоприятни последици. Според Методиката за предварителна оценка на риска от наводнения от 2020 година това трябва да се направи на база следната структура:

категория > подкатегория > критерий > индикатор.

При определяне на стойностите на индикаторите и праговете за значимост се използват данните за наводнения в рамките на **едно населено място**.

Алгоритъма за това е следния. За всяко потенциално бъдещо наводнение в рамките на едно населено място се събират данни за оценка по всеки от предложените в Методиката индикатори. Теоретичната постановка, която стои зад всеки от индикаторите е представена в Методиката за предварителна оценка на риска от наводнения от 2020 година, Приложение 4: Критерии и прагове за определяне на наводнения със значителни неблагоприятни последици: <https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/filebase/Water/PURN/PURN%202022-2027/Methodika.pdf>. Тези индикатори, за които няма информация, не се използват в оценката. За останалите, стойността на индикатора се съпоставя с праговете за значимост и се класифицира в 3-степенна скала: ниска, средна и висока.

След оценка на индикаторите се преминава към оценка на критериите. Критериите се оценяват в 3-степенна скала – ниска, средна и висока степен на значимост на неблагоприятните последици. Ако един критерий включва само един индикатор, оценката му е равна на тази на индикатора. Ако един критерий включва повече от един индикатор, оценката му е равна на оценката на индикатора с най-неблагоприятна оценка. Критериите, за които няма оценка за нито един от индикаторите, поради липса на данни, не се оценяват.

Оценка на значимост на ниво подкатегория се извършва, по начин идентичен с този за ниво критерии. Ако една подкатегория включва само един критерий, оценката и е равна на тази на критерия. Ако една подкатегория включва повече от един критерий, оценката ѝ е равна на оценката на критерия с най-неблагоприятна оценка. Подкатегориите, за които няма оценка за нито един от критериите, поради липса на данни, не се оценяват. Крайният резултат е еднозначна оценка дали едно минало или потенциално бъдещо наводнение в рамките на едно населено място има значителни, неблагоприятни последици и в кои от категориите са отчетени те – човешко здраве, стопанска дейност, околна среда и културно наследство.

За тази цел се прави комбинация между получените оценки по подкатегории, при спазване на следните принципи:

- Ако степента на значимост на поне една подкатегория от категория „човешко здраве“ или „стопанска дейност“ е **висока**, наводнението е със значителни неблагоприятни последици;
- Ако степента на значимост на поне три от подкатегориите е **средна** и поне две от тях са от категория „човешко здраве“ и/или „стопанска дейност“, наводнението е със значителни неблагоприятни последици;

- Ако степента на значимост на поне една от подкатегиите от категория „околна среда“ и/или „културно наследство“ е **висока**, наводнението е със значителни неблагоприятни последици, само ако в категория „човешко здраве“ и/или „стопанска дейност“ има поне две подкатегории със **средна** значимост;
- Във всички останали случаи, наводненията се определят като такива с **незначителни** неблагоприятни последици.